

Aluesuunnittelun vastualueen tilannekatsaus (maakuntavaltuustolle)

Maakuntahallitus 17.05.2021 § 66
549/06.04/2021

Tiivistelmä

Uudenmaan maakuntavaltuusto hyväksyi Uusimaa-kaavan 2050 kokonaisuuden elokuussa 2020. Kaavaa koskevat valitukset ovat Helsingin hallinto-oikeuden (HAO) käsittelyssä ja se on määrännyt kaavakokonaisuudelle täytäntöönpanokiellon. Aluesuunnittelun vastualue on käynnistänyt kevään aikana laajan, virtuaalisen kuntakierroksen, jossa käydään kuntakohtaisesti läpi tämänhetkisen kaavatilanteen vaikutukset ja tulkinnat sekä esitellään Uusimaa-kaavan valmistelutyössä syntyneitä taustaselvityksiä kuntien oman suunnittelutyön tueksi. Myös muita säännöllisiä virtuaalisia verkostotapaamisia on järjestetty ajankohtaisista teemoista.

Maakuntakaavoituksen lisäksi vastuualuetta ovat työllistäneet alueen liikennejärjestelmätyö ja Uudenmaan karttapalvelun uudistaminen sekä Maankäyttö- ja rakennuslain uudistuksen edunvalvonta.

Erityispiirteinä voi mainita, että vastuualueella on käynnissä johtajien tehtäväkiertoon liittyvä kokeilu. Siinä substanssivastuuta on siirretty kolmelle ryhmänvetäjille ja vastualueen johtajan tehtävissä painottuvat hallinnollisen vastuun ja resursoinnin lisäksi vastualueen toiminnan kehittäminen ja organisointi liiton strategian ja toimintaympäristön haasteiden mukaisesti. Kokeilun tavoitteena on muodostaa nykytilanteeseen parhaiten sopiva tulevaisuuden ratkaisu vastualueen toiminnan järjestämiseksi.

Selostus

Maakuntakaavoitus ja aluesuunnittelu

Maakuntavaltuusto hyväksyi Uusimaa-kaava 2050 kolmen seutujen vaihekaavan muodostaman kokonaisuuden elokuussa 2020. Maakuntahallitus määräsi kaavat tulemaan voimaan joulukuussa 2020, jonka jälkeen Helsingin hallinto-oikeus kielsi 22.1.2021 välipäätöksillään valtuuston päätösten täytäntöönpanon kaavoista jätettyjen valitusten perusteella. Täytäntöönpanokiello on voimassa oikeuskäsittelyn ajan eli Uusimaa-kaavan kokonaisuus ei ole voimassa ennen kuin HAO:n varsinaiset päätökset ratkaisevat asian. Tällä aikaa voimassa olevat aiemmat maakuntakaavat ohjaavat yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja viranomaistoimintaa. Täytäntöönpanokiello vaikuttaa kuntakaavoitukseen eri tavoin, riippuen kaavan sisällöstä, vaiheesta ja kunnan kaavoitustilanteesta.

Maakuntakaavojen kokonaisuuden toteutumista edistetään tiiviissä yhteistyössä maakuntakaavan päätoteuttajien eli alueen kuntien kanssa. Tämä konkretisoituu etenkin kuntakaavoituksen yhteydessä. Maakunnan liitossa kuntien kaavoista ja muista suunnitelmista annettavilla lausunnoilla on merkittävä maakuntakaavan tavoitteiden toteutumista edistävä rooli. Liiton omassa toiminnassa maakuntakaavan toteutumista edistetään lausunto- ja viranomaistyön lisäksi maakuntaohjelman ja sen toimeenpanosuunnitelman sekä muun edunvalvonnan, hanketoiminnan ja viestinnän kautta. Maakuntakaavan tulkintaa suhteessa kuntakaavoitukseen sekä täytäntöönpanokiellon vaikutuksia käydään läpi yhdessä kuntien kanssa keväällä 2021 järjestettävällä virtuaalisella

kuntakierroksella. Lisäksi maakuntakaavan sidosryhmien kokemuksia kaavaprosessista ja sen vuorovaikutuksesta kerätään sidosryhmäkyselyllä kevään 2021 aikana. Vuorovaikutuksen kehittämisen pohjaksi toteutetaan myös benchmarking-kysely vastaavien organisaatioiden vuorovaikutusmenettelyistä.

Hyväksytyjen maakuntakaavojen toteuttamiseen on lisäksi haluttu kiinnittää erityistä huomiota valitsemalla vuosittaiset painopisteet maakuntakaavan tavoitteiden edistämiseksi. Uudenmaan liiton eri kehittämissasiakirjojen ja -tavoitteiden toteuttamista koordinoidaan uudella tavalla yhdistämällä kulloinkin ajankohtaiset kehittämistavoitteet yhteen liiton toimenpideohjelmaksi. Uuden toimintatavan pilottina on toimintavuonna laadittava Ilmastotiekartan toimenpideohjelma, jossa erityisesti maankäytön, liikenteen, kiertotalouden ja energian osalta on selkeät yhtymäkohdat maakuntakaavan toteuttamiseen.

Uuden maakuntaohjelman sekä MAL-työn taustatiedoksi on laadittu Uudenmaan väestö- ja työpaikkaprojektiot sekä niihin perustuvat asutokuntaprojektiot sekä asutokantaa ja -tuotantoa, toimitilakantaa ja -tuotantoa koskevat projektiolaskelmat vuosiin 2040 ja 2060 saakka. Selvityksen laati Kaupunkitutkimus TA Seppo Laakso laajassa vuorovaikutuksessa alueen kuntien kanssa. Laaditut projektiot perustuvat kolmeen eri aluetalouden skenaarioon ja niiden pohjalta laadittaviin em. väestö- ja työpaikkaprojektioihin. Kunta- ja aluekohtaiset aineistot on jaettu kuntien käyttöön ja niitä voidaan hyödyntää myös kuntien oman suunnittelun tukena.

Aluesuunnittelun tiimi on mukana seuraavan MAL2023-suunnitelman laadinnassa yhdessä Helsingin seudun kuntien ja kuntayhtymien kanssa. Liitto on myös solminut KUUMA-kuntien kanssa tällä MAL-kierroksella yhteistyösopimuksen, jonka mukaan liiton asiantuntijat toimivat KUUMA:n maankäytön ja asumisen MAL-asioiden konsulttina. Yhteistyö on kattanut tähän mennessä mm. MAL Nykytila- ja kehityssuunnat -työvaiheen eri selvityksiä, ilmastovaikutusten arvioinnin konsultointia sekä erityisesti KUUMA-kunnille räätälöityjä vuorovaikutus- ja viestintämateriaaleja.

Maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistuksessa liitto toimii edunvalvojana mm. tuomalla esiin kuntakaavoituksen näkökulmia. Keskeisenä vaikuttamis- ja viestintätoimenpiteenä on ollut esimerkiksi kuntakaavoittajien ja liiton aluesuunnittelun näkökulmia yhdistävä suunnittelijaryhmän kannanotto, jota on välitetty aktiivisesti lakia valmisteleville tahoille.

Liikennejärjestelmätyö

Maakuntahallitus on hyväksynyt Itä- ja Länsi-Uudenmaan liikennejärjestelmäsuunnitelmat. Liikennejärjestelmäsuunnitelmien laatiminen alkoi viime vuoden kesäkuussa valmistuneella Uudenmaan liikenteen kokonaistarkastelulla, jossa Uttamaata tarkasteltiin kokonaisuutena sekä osana valtakunnallista liikennejärjestelmää. Liikennejärjestelmätyö jatkuu suunnitelmien valmistuttua niiden toteuttamisen edistämiseksi ja seurannalla.

Valtioneuvosto hyväksyi huhtikuussa ensimmäisen 12-vuotisen valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman Liikenne 12. Uudenmaan

liitto oli valmistautunut prosessiin laatimalla vuonna 2020 yhdessä kolmen muun Etelä-Suomen maakunnan kanssa yhteisen liikennestrategian ja seurasi työn etenemistä mahdollisuuksien mukaan sekä antoi tammikuussa 2021 lausunnon suunnitelmaluonnoksesta. Seuraavaksi Väylävirasto laatii suunnitelman mukaisen investointiohjelman.

Uudenmaan liitto vaikuttaa aktiivisesti myös kansainvälisessä liikenteen edunvalvonnassa muun muassa CPMR-järjestössä ja Scandria Alliancen jäsenenä.

Ympäristö- ja paikkatiedot

Uudenmaan liitossa on käynnissä paikkatietojen kehittämisprojekti, jossa tarkastelun kohteena ovat kaikki liiton paikkatietopohjaiset palvelut, joita ovat sisäisen työn tukipalvelut ja ulkoiset paikkatietopalvelut. Alkuvuodesta saatiin valmiiksi ja julkaistiin julkinen kaavakarttapalvelu, joka helpottaa sidosryhmien maakuntakaavojen hyödyntämistä. Karttapalvelu on kaksikielinen ja löytyy osoitteesta <https://kartta.uudenmaanliitto.fi>. Palvelusta tehty markkinointivideo löytyy osoitteesta <https://youtu.be/uuR6Ha192g>. Karttapalvelu toimii myös mobiilisti sovelluskaupasta ladattavan ilmaisen MapFields sovelluksen kautta. Aineistoja voi tarvittaessa ladata myös omalle koneelle tai käyttää niitä rajapintapalveluiden kautta.

Muita liiton julkisia karttapalveluita ovat mm. teemakohtaiset karttapalvelut, joista viimeisimmät on tehty maakuntakaavan suojelualueista sekä liiton teettämän geoenergiaselvityksen aineistoista. Karttapalveluiden kehittämistä jatketaan edelleen ja kehitetään niitä myös osana kotisivujen uudistustyötä. Liiton paikkatietotiimi on mukana myös laajemmin liiton tietopalveluiden kehittämisessä, kun tehdään liiton strategian mukaista alueen kehittämisen seurantamallia. Osana seurantajärjestelmän kokonaisuuden kehittämistyötä tarkastellaan ja parannetaan myös viherteeman tietoja.

Kunnille ja muille sidosryhmille annetaan laaja-alaista asiantuntijatukea ilmasto-, ympäristö- ja viherteemoissa mm. vastaamalla osallisten tietopyyntöihin sekä järjestemällä työpajoja ja tilaisuuksia, joita kevään aikana on ollut mm. kuntien luontokahvila ja kuntametsäkeskustelut.

Luonnonsuojelulain uudistusta seurataan aktiivisesti ja on mukana valmistelun kuntatiimiissä. Luonnonsuojelulainsäädännön uudistamisesta liitto viestii asiantuntijaryhmille ja sidosryhmille.

Päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää

- merkitä aluesuunnittelun vastualueen tilannekatsauksen tiedoksi
- viedä sen tiedoksi maakuntavaltuustolle
- tarkastaa pöytäkirjan tämän pykälän osalta kokouksessa.

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Paula Autioniemi
Asiantuntijat Ilona Mansikka, Petri Suominen, Kaarina Rautio

Päätös:**Maakuntahallitus päätti**

- merkitä aluesuunnittelun vastualueen tilannekatsauksen tiedoksi
- viedä sen tiedoksi maakuntavaltuustolle
- tarkastaa pöytäkirjan tämän pykälän osalta kokouksessa.